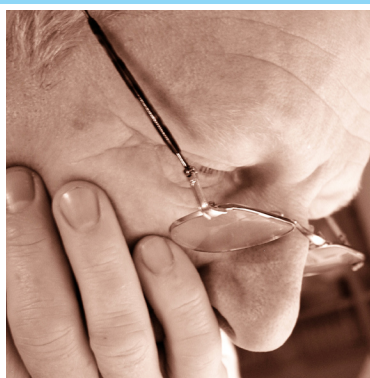

Co dáme normám, dáváme spotřebiteli

(Technické normy a jejich význam pro spotřebitele)

LIBOR DUPAL

ÚNMZ

Zadavatel

**KABINET
PRO STANDARDIZACI**
... top-normy .cz

Řešitel

SCS

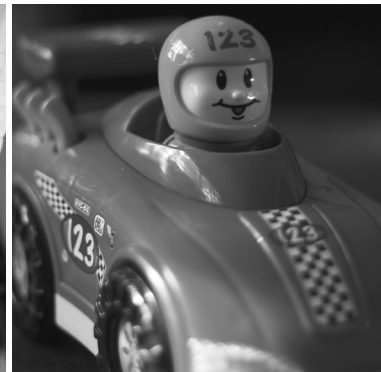
SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z.Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

Vydavatel

Co dáme normám, dáváme spotřebiteli

(Technické normy a jejich význam pro spotřebitele)

LIBOR DUPAL

CO DÁME NORMÁM, DÁVÁME SPOTŘEBITELI

(Technické normy a jejich význam pro spotřebitele)

OBSAH

PŘEDMLUVA	3
1. PROČ A NAČ TECHNICKÉ NORMY?	4
1.1. Pro SPOTŘEBITELE	5
1.2. Pro VÝROBCE, OBCHOD a POSKYTOVATELE SLUŽEB	5
1.3. Z EKONOMICKÝCH DOPADŮ	5
2. NORMALIZACE V EVROPĚ	6
2.1. Kdo v Evropě tvoří normy?	6
2.2. Český národní normotvůrce	7
2.2.1. Co je to vlastně technická norma?	7
2.2.2. Přístup k připomínkování, též,online'	8
2.2.3. Dostupnost norem – a také,online'	8
3. PROČ A JAK ZAPOJENÍ SPOTŘEBITELŮ	9
3.1. Zapojení spotřebitelů v Evropě – ANEC	9
3.2. Zapojení spotřebitelů u nás: Kabinet pro standardizaci	10
4. CÍLE A POKROKY V ZAPOJENÍ SPOTŘEBITELŮ	10
4.1. Struktura	10
4.2. Spotřebitelé v první linii	11
4.2.1. Dlouhý boj za elektrospotřebiče přístupné všem	11
4.2.2. Domácí spotřebiče, udržitelné používání	11
4.2.3. Bezpečnost dětí	12
4.2.4. Informační společnost	13
4.2.5. Inovace	13
4.2.6. Služby	13
4.2.7. Bezpečnost dopravy	14
5. ZÁVĚR	15
6. PUBLIKACE K VĚCI	16

Publikace byla připravena v rámci řešení úkolu ÚNMZ zařazeného do Strategické vize pro evropské normy na rok 2014 s názvem „Zpracování publikace o významu technických norem pro spotřebitele“

Ediční poznámka: V textu jsou příležitostně použity části z publikace ANEC, 'What we do for you' (Second edition). Použité zdroje jsou přizpůsobeny potřebám této publikace.

PŘEDMLUVA

Sdružení českých spotřebitelů (SČS) pokračuje touto publikací ve svých iniciativách zaměřených na podporu technické normalizace a paralelních oblastí – posuzování shody, akreditace, metrologie aj., včetně technických předpisů a dozoru nad trhem; v souhrnu nazýváme tento „balíček“ standardizací.

Ačkoliv technická normalizace se nemusí zdát zajímavá či dokonce vzrušující, výsledky tohoto procesu hrají důležitou roli v moderním životě. Normy mají bezprostřední vliv na to, že fungují jak ty nejjednodušší výrobky jako jsou matice a šrouby, i ty složité a nejsložitější – např. mobilní telefony.

Spotřebitel ale o technické normalizaci málo ví; kdo slyšel o ANEC či o Kabinetu pro standardizaci? Jsou to organizace, které prosazují na evropské a na naší národní úrovni efektivní zastoupení spotřebitelů při tvorbě norem. Aby výrobky a služby zohledňovaly a splňovaly všechna očekávání spotřebitele.

Úloha ANEC je po letech jeho působení na evropské úrovni klíčová; o totéž se u nás snaží Kabinet, je to ovšem strastiplná cesta.

V této publikaci chceme zájemci přiblížit úlohu technických norem i význam zastoupení spotřebitele při jejich tvorbě. Publikací chceme oslovit spotřebitele, kteří by svůj zájem na technické normalizaci měli vnímat hlouběji, ale i na „zainteresované strany“, jejichž mnozí zástupci ne vždy rozumí potřebě zapojení spotřebitelů v procesu technické normalizace. Dobrá norma jako výsledek konsensuálního procesu technické normalizace je v zájmu všech zapojených stran.

“Evropská normalizace je činnost, která nemá být ponechána vlivu samotného businessu. Zapojení spotřebitelů je důležité a nezbytné. Naše zapojení je ale třeba podporovat.”

Ing. Libor Dupal,
ředitel Kabinetu pro standardizaci, o. p. s.
Říjen 2014

1. PROČ A NAČ TECHNICKÉ NORMY?

Přemýšleli jste někdy, proč váš mobilní telefon funguje i daleko od domova? Proč vaši bankovní kartu můžete použít, ať se právě nacházíte téměř kdekoli ve světě? Nebo proč symboly na palubní desce v německém automobilu, který jste si vypůjčili ve Španělsku, jsou v zásadě stejné jako ve vašem francouzském autu, které používáte doma, v Česku?

Na „vině“ jsou technické normy.

Riziko nehody a zranění nelze nikdy zcela vyloučit. Víte ale, že naše děti jsou nyní lépe chráněny proti nebezpečí, které mohou způsobit tkaničky a zipy použité na jejich oděvech? Anebo, proč můžete používat odšťavovač či jiný domácí elektrospotřebič bez strachu z vážného zranění, anebo že tento spotřebič při provozu bude narušovat televizní signál?

Ano, pomáhají nám technické normy.

A jestlipak tušíte, proč stále potřebujeme plný kufr elektrických adaptérů ke svým mobilním zařízením, když cestujeme do ciziny?

Nu – chybí nám technická norma;

zainteresované strany se na ní dosud nedokázaly shodnout.

Technické normy (v dalším též jen zkráceně „normy“) poskytují společná dobrovolná technická pravidla a pokyny pro výrobu produktů a pro poskytování služeb. Normalizace se může týkat různých otázek, například normalizace jednotlivých jakostních tříd či rozměrů konkrétního výrobku anebo technických specifikací, kde jsou nezbytné slučitelnost a interoperabilita s jinými výrobky nebo systémy.

1.1. Pro SPOTŘEBITELE

jsou normy důležité, jelikož – když jsou správně vypracovány a uplatňovány – mohou naše životy značně usnadnit.

- Prvotně, výrobky, které kupujeme, či služby, které využíváme, jsou bezpečnější.
- Normy podporují „interoperabilitu“ výrobků, tedy jejich vzájemnou funkčnost, použitelnost, aplikovatelnost.
- Normy zvyšují či dokonce umožňují přístupnost výrobků a služeb lidem různého věku a schopností, s eliminací případných omezení v pohybu a orientaci. Často tomu dnes říkáme „konstrukce pro všechny“, chceme-li se vyhnout anglickému „design for all“.
- A v neposlední řadě normy zlepšují fungování a kvalitu výrobku či služby, a také mohou napomoci snížit dopady na životní prostředí při používání výrobku a služby.

nějším způsobem, který výrobci zajišťuje „předpoklad shody“, tedy že jeho výrobek splňuje požadavky legislativy EU.

1.3. Z EKONOMICKÝCH DOPADŮ

DIN – německý normalizační orgán uveřejnil před časem studii, která prokázala ekonomický přínos normalizace pro ekonomiku Německa v hodnotě asi 1% hrubého národního produktu (HDP). Jedno procento nezní jako mnoho, ale z německého HDP to činí asi 25 mld. EUR!

Ze svého průzkumu v roce 2010 AFNOR – francouzský normalizační orgán vyhodnotil, že dotazovaným společností (74% z celkového počtu dotázaných) normalizace přináší větší kontrolou nad aspekty bezpečnosti výrobků či služeb.

V Kanadě je připisován 17% růst národní produktivity práce mezi roky 1981 a 2004 právě funkci technických norem, jakož i 9% vzrůst skutečného hrubého národního produktu (HDP).

1.2. Pro VÝROBCE, OBCHOD a POSKYTOVATELE SLUŽEB

mají ovšem technické normy rovněž nezastupitelný význam.

- Normy totiž pomáhají odstraňovat či snižovat překážky obchodu.
- Normy napomáhají inovaci a konkurenceschopnosti a vytvářejí předpoklady pro úspory při výrobě.
- Použití specifických evropských norem (nazývaných „harmonizované“) je nejsnazším a nákladově nejefektiv-

“ Normy ovlivňují život nás všech, každý den a všude, kde se nacházíme; přispívají k ekonomickému růstu společnosti a dotýkají se mnoha společenských potřeb. ”

2. NORMALIZACE V EVROPĚ

Technické normy si vytvářejí státy na svých národních úrovních. Pokud ale mají plnit skutečně efektivně výše popsané cíle a konkrétní úlohy, je snahou vytvářet je na mezinárodních úrovních. Je to jeden z principů uvolňování obchodu podle Světové obchodní organizace (WTO).

Normy proto vznikají i na globální úrovni, kde je hlavním zodpovědným subjektem zejména Mezinárodní organizace pro normalizaci se zkratkou ISO (www.iso.org) a dále např. pro oblast elektrotechniky Mezinárodní elektrotechnická komise – IEC (<http://www.iec.ch/>).

Nemenší význam ale mají i regionální uskupení a zde má pro nás nepochybně klíčový význam Evropská unie. V Evropské unii je cílem nejen harmonizovat zákony a technické normy mezi členskými zeměmi, ale také používat normy k podpoře uplatňování společných zákonů. Evropský zákonodárce se často omezuje na definování základních požadavků na zdraví a bezpečnost, případně na další aspekty obecného zájmu, které určitá skupina výrobků musí splňovat, aby tyto mohly být prodávány na vnitřním evropském trhu. Technická řešení pro splnění těchto požadavků jsou ponechána na evropských normalizačních organizacích, do jejichž práce jsou zapojeni odborníci ze všech zemí Evropské unie, resp. Evropského hospodářského prostoru. Výsledkem spolupráce jsou harmonizované normy, zmíněné výše.

Není pochyb, že tento inovativní přístup, nazývaný „Nový přístup k harmonizaci“ je

z hlediska obchodu úspěšný: odstranil mnoho překážek, které existovaly mezi zeměmi Evropského jednotného trhu. A povinnosti kladené na výrobce z Evropy jsou přitom stejné jako povinnosti kladené na výrobce ze Spojených států, z Japonska nebo z Číny.

2.1. Kdo v Evropě tvoří normy?

Tvorbou technických norem jsou Evropskou komisí pověřeny tři **evropské normalizační organizace – CEN, CENELEC a ETSI**¹. Ty definují technické požadavky na výrobky a výrobci tak mohou dodržet požadavky, které jim ukládají závazné technické předpisy. Tyto „harmonizované normy“ jsou citovány v Úředním věstníku Evropské unie s tím, že poskytují „předpoklad shody“ s požadavky evropského práva. Důležitou skutečností je, že každá evropská norma (zkráceně EN) je pak přijata

a uveřejněna jako národní norma nyní již v 33 zemích².

Většina evropských norem je ovšem navrhována podnikatelskou sférou nebo jinými zainteresovanými stranami. Zapojit se stále více snaží i zástupci spotřebitelů. Například ANEC – Evropská spotřebitelská organizace pro koordinaci spotřebitelů v normalizaci – iniciovala vypracování evropské normy pro internetové filtry, které by zaručily rodičům účinnou ochranu jejich ratolestí před prohlížením nevhodného internetového obsahu³.

CEN a CENELEC mají dohody se svými mezinárodními protějšky, aby bylo možné maximálně využít výsledky mezinárodní (rozumějme, globální) normalizace v Evropě, ale i naopak: evropské normy jsou ku prospěchu všech stran zaváděny jako normy mezinárodní.

Evropské normy tvoří technické komise zmíněných evropských normalizačních organizací. V každé technické komisi CEN a CENELEC je zastoupen národní představitel (představitel), kterého jmenuje národní normalizační orgán. V ETSI je organizace poněkud odlišná a technické komise jsou tvořeny členy ETSI, kterými jsou jednotlivé společnosti.

Proces tvorby norem v ISO a IEC na globální úrovni je v principu podobný naznačenému modelu vypracovávání norem v CEN a CENELEC.

2.2. Český národní normotvůrce

Československo bylo zemí s tradičně budovanými strukturami pro technickou

normalizaci. Mezi světovými válkami i později stálo u zrodu mnoha mezinárodních iniciativ ve vztahu k technickým normám. Na řádné a důsledné používání norem „sázel“ ve svých podnicích Baťa.

Českým národním normalizačním orgánem je nyní Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ), který před několika lety vstřebal Český normalizační institut. ÚNMZ je organizační složkou státu v resortu Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a mezi jeho několik hlavních poslání patří zabezpečování úkolů vyplývajících ze zákonů České republiky upravujících technickou normalizaci včetně úkolů v oblasti technických předpisů a norem uplatňovaných v rámci členství ČR v Evropské unii. Od roku 2009 zajišťuje také tvorbu a vydávání českých technických norem.

2.2.1. Co je to vlastně technická norma?

Česká technická norma je dokument schválený ÚNMZ pro opakované nebo stálé použití vytvořený podle zákona⁴ a označený písmenným označením ČSN, jehož vydání bylo oznámeno ve Věstníku ÚNMZ. Norma poskytuje pro obecné a opakované používání pravidla, směrnice nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků zaměřené na dosažení optimálního stupně uspořádání ve vymezených souvislostech. Důležité je, že technická norma není obecně závazná. O to více je důležitá podpora používání norem, jak se snažíme vysvětlit i v této publikaci.

Při tvorbě a vydávání českých technických

1 CEN - Evropský výbor pro normalizaci (www.cen.eu), CENELEC - Evropský komitét pro normalizaci v elektrotechnice (www.cenelec.eu) a ETSI - Evropský institut pro telekomunikační normy (www.etsi.org).

2 Země EU, rozšířené o Evropský hospodářský prostor a některé další (Turecko, Makedonie).

3 (CEN/TS 16080:2013 Software a služby pro filtrování obsahu a komunikace na internetu)

4 Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, v platném znění

norem, jejich změnách a zrušení musí být zajištěna řada podmínek. Týkají se např. včasného zveřejňování oznámení, jednotnosti a vzájemného souladu s právními předpisy, uplatňování ochrany oprávněného zájmu ad.

Nás ale nyní zajímají zejména podmínky, pro které vyhrazuje následující dva odstavce.

2.2.2. Přístup k připomínkování, též, online⁵

Platí totiž, že projednání návrhu české technické normy, její změny nebo zrušení musí být zpřístupněno každému, kdo se ve lhůtě stanovené ve zveřejněném oznámení o zahájení zpracování návrhu české technické normy nebo o návrhu na změnu nebo zrušení české technické normy přihlásí u osoby uvedené v tomto oznámení, nebo s každým, kdo zašle své stanovisko ke zveřejněnému návrhu ve lhůtě stanovené v oznámení o jeho zveřejnění.

Je to nepochybně významný demokratický princip, v praxi ovšem ne vždy snadno naplňovaný a naplnitelný. Jistě si snadněji zajistí svou účast na projednávání velkých výrobce spotřebitelského produktu než nedostatečně finančně zajištěná spotřebitelská organizace. V posledních letech se na evropské úrovni prosazuje intenzivnější podpora zapojení tzv. „slabších“ stran do normalizace a určité ovoce to již přináší⁵.

Na tomto místě chceme zdůraznit, že zapojení do projednání nyní jistě usnadní nový nástroj, zaváděný ÚNMZ, totiž online přístup k připomínkování (<http://drafts.unmz.cz/>). Za spotřebitele takové kroky vítáme.

2.2.3. Dostupnost norem – a také, online⁶

A konečně, důležitou podmínkou tvorby norem je také jejich řádná distribuce. Zájemce o klasické formy (tištěné technické normy) odkážeme na Informační centrum ÚNMZ nebo na regionální distributory technických norem (jejich seznam naleznete na webových stránkách ÚNMZ).

Také je na místě připomenout zdařilý

projekt ÚNMZ, totiž vybudování on-line přístupu k technickým normám. Přístup je k plným textům všech platných norem i těch neplatných norem, které byly převedeny do elektronické podoby. Databáze norem je pravidelně aktualizována. Obsahuje tak nejen nově vycházející normy, ale i veškeré změny a opravy k ČSN.

Internetový přístup do ČSN online může získat kterákoliv firma (na základě smlouvy), nebo podnikající či nepodnikající

fyzická osoba (na základě internetové registrace) se sídlem nebo bydlištěm v ČR a s vlastní e-mailovou adresou. Přístup do systému ČSN online je rozdělen na přístup pro jednotlivce a přístup pro firmy s více uživateli. Uživatel si může vybrat podle svých individuálních potřeb z několika druhů licencí, které jsou specifikované ve vyhlášce, kterou se stanoví odborné činnosti související se zabezpečením vydávání a řádné distribuce českých technických norem a úplata za jejich poskytování. Vyhláška (kromě jiného) rovněž stanoví ceny za přístup do ČSN online.

Nahlížení do plných textů technických norem nabízí i celá řada knihoven, která má pro potřeby svých klientů zřízen přístup do ČSN online.

3. PROČ A JAK ZAPOJENÍ SPOTŘEBITELŮ

3.1. Zapojení spotřebitelů v Evropě – ANEC

CEN a CENELEC spoléhají na to, že delegace národních členských organizací hovoří a hlasují v konsenzu též z pověření spotřebitelů, stejně jako i jménem ostatních zainteresovaných stran. Ale kapacity a technické znalosti spotřebitelů pro normalizační úkoly nejsou často na národní úrovni k dispozici. A to často ani ve vyspělých členských zemích EU. Studie Evropské

komise o přístupu k technické normalizaci ukázaly, že spotřebitelské zájmy v procesu tvorby norem jsou „v mnoha zemích zastoupeny pouze zcela okrajově“.

Proto evropské instituce schválily v roce 1995 zřízení organizace ANEC, aby zajišťovala hlas evropských spotřebitelů v oblasti normalizace⁶. ANEC zastřešuje zástupce národních spotřebitelských organizací ze zemí, které jsou členy CEN a CENELEC. ANEC koordinuje na svých pracovních platformách práci expertů, kteří jsou k dispozici na národních úrovních, s cílem eliminovat roztržičnost jejich práce a dohadovat společná stanoviska spotřebitelů, která mohou být uplatňována v technických orgánech evropských normalizačních organizací. ANEC splňuje svou úlohu pouze prostřednictvím finanční podpory od Evropské unie a ESVO; spoléhat se ale musí na zapojení dobrovolných expertů z jednotlivých zemí. Pro práci a výsledky je zásadní úloha profesionálního sekretariátu ANEC v Bruselu. V CEN a CENELEC má ANEC specificky omezené členství, s vyloučením možnosti hlasovat. Usilovným zapojením expertů ANEC v mnoha technických komisích je však „hlas“ evropského spotřebitele viditelný a slyšitelný a přináší řadu konkrétních výsledků.

Generálním sekretářem ANEC je p. Steven Russell a prezidentem ANEC (což je čestná funkce) je p. Arnold Pindar ze Spojeného království. Členem za ČR je ředitel Sdružení českých spotřebitelů (a autor této publikace), Libor Dupal.

“ANEC: Cílem je dosáhnout nejvyšší možné úrovně ochrany a prospěchu pro všechny spotřebitele, bez ohledu na věk nebo změněné schopnosti.”

⁵ Nařízení (EU) č. 1025/2012 z 25. října 2012 o evropské normalizaci <http://www.unmz.cz/urad/narizeni-eu-c-1025-2012-o-evropske-normalizaci->; Usnesení z 21. října 2010 o budoucnosti evropské normalizace <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0384+0+DOC+XML+V0//CS>

3.2. Zapojení spotřebitelů u nás: Kabinet pro standardizaci

Sdružení českých spotřebitelů považuje standardizaci za svoji dlouholetou prioritu. Standardizací zde rozumíme nejen tvorbu norem, tedy technickou normalizaci, ale komplex dalších příbuzných a souvisejících oborů: posuzování shody, akreditace, metrologie, dozor nad trhem, ale také technické předpisy a bezpečnost výrobků a služeb obecně. Za účelem profesionalizace činností spojených se zapojením spotřebitelů do technické normalizace a dalších procesů byla v r. 2009 založena obecně prospěšná společnost – Kabinet pro standardizaci (KaStan).

Kabinet plní obecně prospěšné činnosti a poskytuje obecně prospěšné služby s mandátem, který zahrnuje:

- Ovlivňování procesů tvorby norem z hlediska důležitosti pro zájmy českých spotřebitelů na národní, evropské a globální úrovni;
- Komunikaci s národními i regionálními úřady a institucemi a se zástupci podnikatelské sféry, zejména z oblasti malého a středního podnikání a s dalšími s cílem podporovat rozvoj čistého podnikatelského prostředí ohleduplného vůči zájmům spotřebitelů;
- Působit v oblasti vzdělávání, osvěty, vydavatelsko-nakladatelských činností a poradenství ve vztahu k jednotlivým oblastem standardizace.

Programový výbor je stálým odborným poradním orgánem ředitele společnosti. Zřizuje ho Správní rada a je tvořen zástup-

ci všech partnerů společnosti, mezi které patří samozřejmě spotřebitelská sdružení, Český institut pro akreditaci, Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, Česká společnost pro normalizaci, subjekty pro posuzování shody, malé a střední podnikání a další.

“KaStan: Co dáme normám, dááme spotřebiteli.”

4. CÍLE A POKROKY V ZAPOJENÍ SPOTŘEBITELŮ

4.1. Struktura

ANEC v současnosti organizuje své činnosti v osmi oblastech spotřebitelského zájmu: Bezpečnost dětí, Design for all (Konstrukce pro všechny), Domácí spotřebiče, Informační společnost, Inovace, Služby, Udržitelný vývoj (včetně životního prostředí) a Doprava. Bohužel, české zastoupení je slabé, odpovídající nízkému finančnímu zaštitění Kabinetu pro standardizaci. Prostředky se Kabinetu daří získávat na dílčí akce a menší projekty, bohužel nikoliv na průběžnou expertní činnost. Nicméně, máme experty v pracovních skupinách pro bezpečnost dětí, domácí spotřebiče a informační společnost.

Vybudování popsaných struktur na evropské úrovni – ANEC, a konečně i v ČR – Kabinet pro standardizaci, je nesporným

úspěchem v procesu zapojení spotřebitelů do normalizace. Tento úspěch je ovšem limitován nejasnou udržitelností projektů, jak na evropské a ještě více na národní úrovni.

4.2. Spotřebitelé v první linii

4.2.1. Dlouhý boj za elektro-spotřebiče přístupné všem

Konstrukce pro všechny (Design for all) je obecnou prioritou evropských spotřebitelů. Týká se výrobků a služeb včetně snadno otevíratelného balení, grafických veřejných značek, dotykových indikátorů povrchu chodníku atd.

O co usilujeme:

- Zavádět principy konstrukce pro všechny do technických norem a legislativy, aby se odstranila diskriminace a zajistilo se, že starší lidé a lidé s postižením mohou bezpečně užívat spotřebitelské výrobky a služby;
- Zaručit bezpečné používání domácích elektrických spotřebičů všemi spotřebiteli včetně starších a se zdravotním postižením.

Příkladem úspěšnosti, a zejména potřeby zapojení spotřebitelů do normalizace, je připomenutí „první generace“ evropských norem pro elektrické spotřebiče pro domácnost (což zahrnuje vše od mikrovlnných trub po myčky nádobí, od vysavačů po elektrické kartáčky na zuby). Tyto normy se zaměřovaly na používání těchto zařízení a spotřebičů „většinovým“ spotřebitelem. Obsahovaly totiž „vyklučovací ustanovení“, což v praxi znamená, že bezpečnostní ustanovení norem

neplatí pro používání výrobku malými dětmi nebo „nemohoucími“ (lidé starší nebo lidé s postižením). Jinými slovy používání těchto spotřebičů zranitelnými spotřebiteli by mohlo být považováno za bezpečné pouze tehdy, když tyto spotřebiče jsou používány za dohledu „zodpovědnou“ osobou.

Pro spotřebitele nebylo takovéto rozlišování a omezování uživatelů akceptovatelné. ANEC intervenoval u CENELEC, aby tato řada evropských norem byla revidována a práce začaly v roce 2005. ANEC navíc provedl průzkum s cílem navrhnout zlepšení, která by napomohla vypuštění „vyklučovacího ustanovení“ z norem. Prvních šest revidovaných norem bylo konečně uveřejněno v listopadu 2010 a uvedeno v Úředním věstníku EU jako harmonizované normy. Pračky a další výrobky jsou nyní bezpečnější při užívání všemi evropskými spotřebiteli.

4.2.2. Domácí spotřebiče, udržitelné používání

Tato oblast výrobků, ale nejenom ta, navazuje bezprostředně na předcházející odstavce. Sektor domácích spotřebičů se

týká výrobků, jako jsou toustovače, mikrovlnné trouby a jednoduché trouby, vysoušeče vlasů, zařízení pro zahradu ad. Oblast zájmu se týká také používání výrobků a jejich environmentálního dopadu.

O co usilujeme:

- Zaručit bezpečné používání elektrických spotřebičů pro domácnost;
- Snížit počet úrazů a jejich relativní závažnost;
- Podporovat environmentální a funkční hlediska spotřebičů pro domácnost;
- Zlepšovat environmentální funkci výrobků posuzováním environmentálních aspektů po celý životní cyklus;
- Dosáhnout závazné požadavky pro konstrukci výrobku, jako jsou energetická účinnost, použití nebezpečných látek či zpracování odpadu;
- Umožnit spotřebitelům, aby činili „udržitelné“ volby tím, že je jim poskytnut širší rozsah environmentálně příznivých „zelených“ výrobků, jakož i jednoduché, spolehlivé a snadno srozumitelné ekoštítky;
- Zajistit, aby zájmy spotřebitelů byly chráněny v technologiích, jako jsou inteligentní měřidla apod.

Spotřebitelské organizace na čele s ANEC aktivně zviditelňují téma ekologické spotřeby a označování domácích spotřebičů. Zdůrazňují při tom aspekty, jako jsou jasnost, srovnatelnost, důvěryhodnost, konzistence či jednoduchost.

4.2.3. Bezpečnost dětí

Oblast zahrnuje hračky, ale také potenciálně nebezpečné výrobky přitahující pozornost dítěte, jako jsou šňůry na oken-

ních roletách či zapalovače. Také zařízení na dětských hřištích a sportovištích.

O co usilujeme:

- Snížit počet a závažnost úrazů u dětí;
- Zaručit minimální kvalitu a zejména bezpečnost výrobků určených pro děti a/nebo používaných dětmi;
- Zajistit dostatečné informace, které by umožňovaly rodičům zvolit výrobky, které odpovídají bezpečnostním požadavkům technických norem;
- Zaručit bezpečné používání domácích elektrických spotřebičů všemi spotřebiteli včetně dětí.

Mnohé se podařilo, ale není to dost. Připomeňme, že každou hračku na trh uvede výrobce či dovozce na základě pouhého posouzení shody výrobcem, tedy bez jakékoliv povinné účasti třetí strany. Přitom hračky hrají „prim“ v databázi RAPEX, kde členské státy indikují výskyt nebezpečného výrobku na trhu.

Spotřebitelé ovšem dosáhli v řadě oblastí zpřísnění požadavků, např. ohledně limitů chemických látek, varování před nebezpečnými součástmi (magnety), bezpečnostních požadavků na ovládání okenních žaluzií ad.

Za vítězství považujeme, že naše dlouhodobé úsilí v oblasti bezpečné a zdravotně nezávadné dětské obuvi je konečně završeno zařazením těchto výrobků na program Evropské komise pro tvorbu norem v rámci obecné bezpečnosti výrobků. Ve skutečnosti zde ale „boj“ teprve začíná.

4.2.4. Informační společnost

Tato moderní oblast zahrnuje výrobky a služby jako jsou mobilní telefony, bezpečnost dětí online, osobní přehrávače hudby, RFID technologie (radiofrekvenční identifikace) a internetový obchod.

O co usilujeme:

- Zajistit, aby výrobky ICT (informační a komunikační technologie) byly přístupné, bezpečné a vykazovaly vysokou kvalitu pro všechny;
- Zajistit, aby zpracování soukromých údajů bylo prováděno pomocí jasného, legálního a normalizovaného rámce s absolutním ohledem na soukromí a přístupnost.

Dlouhodobé úsilí o zavedení univerzálních nabíjecích adaptérů pro mobilní zařízení (telefony apod.) bylo nedávno korunováno úspěchem, když Evropský parlament přijal rozhodnutí, kterým ukládá zavést do inovované směrnice o rádiových zařízeních zavést toto jako základní požadavek.

4.2.5. Inovace

Aktuálně jsou prioritou nanotechnologie a spotřebitelské výrobky obsahující nanomateriály.

O co usilujeme:

- Jasné a důvěryhodné označování;
- Zajistit, aby nanomateriály používané ve výrobcích byly bezpečné;

- O vytvoření povinného veřejného registru nanomateriálů používaných ve spotřebitelských výrobcích.

Pod záštitou CEN a AFNOR je naplňován mandát Evropské komise ke tvorbě norem pro oblast nanotechnologií. Sdružení českých spotřebitelů prosazuje konstruktivní přístup a je názoru, že normy pro tuto oblast jsou zásadní.

4.2.6. Služby

Obrovská škála témat, včetně služeb obecného zájmu, finančních a poštovních služeb ale i služeb zdravotních a pečovatelských, dále turismus, sporty a rekreační činnosti.

O co usilujeme:

- Docílit legislativního rámce pro bezpečnost služeb, který zaručí konzistentní přístup ve všech odvětvích, zajistí bezpečnost, poskytování informací a přístupnost pro všechny;
- Docílit, aby bezpečnost, hygiena, poskytování informací, uspokojování spotřebitelů, projednávání stížností a postupy odškodnění, osobní kvalifikace, smluvní a fakturační podmínky a také dostupnost byly upraveny v normách a předpisech.

Naplnění priority legislativního ukotvení obecně prospěšné služby je během na dlouhou trať. Sdružení českých spotřebitelů vyvinulo s partnery materiál k podpoře této iniciativy na národní úrovni. Předložili jsme ho Ministerstvu průmyslu a obchodu. Uvidíme ...

Téma normalizace sociálních služeb je v EU velmi citlivé. Národní orgány některých členských států EU – včetně ČR – se normalizací této oblasti brání (podobně jako normalizaci zdravotních služeb). Důvody ovšem mohou být různé. Zatímco některé země se mohou obávat snižování dosavadní kvality „průměrováním“ úrovně služeb v konsensuálním normativním dokumentu, jiné se mohou obávat, že normovanou úroveň nejsou schopny běžně zajišťovat. Sdružení českých spotřebitelů a Kabinet pro standardizaci jsou obecného názoru, že je pro spotřebitele velmi užitečné, aby na evropské úrovni existovaly dobrovolné standardy – třeba ve formě technických norem – které možná srovnání úrovně služeb a zajištění základní úrovně na národní úrovni.

4.2.7. Bezpečnost dopravy

Téma zahrnuje záchytné systémy pro dítě (autosedačky), bezpečnost a emise motorových vozidel, elektronických systémy a jízdní kola.

O co usilujeme:

- Dosáhnout nejvyšší úrovně bezpečnosti pro dětské autosedačky;
- Přispívat k vysoké úrovni bezpečnosti na silnicích pro zvláště zranitelné uživatele provozu;
- Zaručit efektivní uživatelsky příznivý a bezpečný způsob nabíjení elektrických vozidel;

- Zajistit, aby environmentální priority neohrozily bezpečnost motorových vozidel.

Mnohé bylo v posledních letech vykonáno s ohledem na bezpečnou funkčnost autosedaček.

5. ZÁVĚR

Byť vývoj technické normy zůstává plně pod záštitou nezávislé, v řadě zemí i privátní normalizační organizace, velmi výrazně se prostřednictvím technické normalizace uplatňuje veřejný zájem. Je to přímý „důsledek“ presumpce shody tak, jak je uplatňována v rámci „nového přístupu“ či obecné bezpečnosti výrobků (totiž: výrobek, který je vyroben a uveden na trh ve shodě s příslušnou /harmonizovanou/ normou, se považuje za splňující technické požadavky příslušných právních předpisů anebo požadavky obecné bezpečnosti).

Je důležité, aby se do procesů technické normalizace zapojovaly účinně tzv. „slabší“ strany (rozumí se slabší ekonomicky a následně i svým vlivem; tj. například a zejména malé a střední podniky a spotřebitelé). Jen tak lze zajistit vyváženost technických norem a dalších standardizačních nástrojů a také technických předpisů. Z hlediska spotřebitelů zdůrazníme aspekty bezpečnosti, zdraví, kvality, trvanlivosti, popř. ekologickou stránku. Z obecnějšího hlediska připomeňme čistotu a transparentnost trhu a podnikání, srozumitelnost a finanční

a technická dosažitelnost řešení, které jsou prioritou malých a středních podniků, ale které jsou i v zájmu konečných uživatelů výrobků a služeb. Pro tvůrce technických norem by mělo být žádoucí, aby se spotřebitelé na tvorbě norem účastnili a bylo tak zajištěno, že jsou zohledněny a zahrnuty požadavky a hlediska koncového uživatele. Tímto způsobem se zvyšuje úroveň a kvalita norem a jejich význam pro společnost.

Je velmi těžké z hlediska spotřebitelské organizace zajistit pravidelnou, průběžnou formu zapojení do procesů technické normalizace. Je to velmi náročné po technické (odborné) a tedy i po finanční stránce. Přitom se jedná o oblast opomíjenou médii. Z tohoto důvodu se Sdružení českých spotřebitelů před časem rozhodlo řešit situaci vyvinutím nového modelu na zapojení spotřebitelů do normalizace, a sice založením Kabinetu pro standardizaci. Kabinet má efektivní spolupráci a prosazování zapojení do normalizace jako svůj jediný předmět činnosti.

Věříme, že i tato stručná publikace přispívá k vysvětlení důležitosti norem a zapojení spotřebitelů do jejich tvorby.

6. PUBLIKACE K VĚCI

Zapojení spotřebitelů do normalizace dokumentují některé naše publikace, na které proto odkazujeme (e-verze na www.konzument.cz/publikace/Průvodce-spotřebitele). Některé z nich jsou dostupné ještě i v tištěné verzi. Pro bližší informace se obraťte na Sdružení českých spotřebitelů.

- Bezpečné provozování dětských a sportovních hřišť, sportovišť a tělocvičen
- Bezpečnost dětí? Za pomoci technických norem
- Bezpečnost výrobků a technické normy
- Grafické značky na předmětech – části 1 a 2 / všeobecné značení, výrobky pro domácnost
- Grafické značky na předmětech – výběr z databáze IEC 60417DB
- Grafické značky na předmětech – značky na zařízení audiovizuální techniky

- Grafické značky na předmětech – značky na zařízení telekomunikační a informační techniky
- Kvalita života pro všechny? Za pomoci technických norem
- Mezinárodní normy pro nás všechny
- Nanotechnologie v potravinářství
- Označení CE – pro koho, proč, jak
- Příručka správné praxe pro bezpečný provoz veřejných zařízení pro hry a sport dětí a mládeže
- Rizika a záludnosti domácích spotřebičů
- Spotřebitel a evropské cesty technické normalizace
- Značky a informace na elektrických spotřebičích
- Značky a informace na obuvi a textilu
- Značky a informace na stavebních výrobcích
- Čtvrtletní E-žurnál Normy a spotřebitel (odkaz na www.konzument.cz/publikace/e-zurnal-normy-a-spotrebitel.php)

Sdružení českých spotřebitelů, z.ú. (SČS) si klade za cíl hájit oprávněné zájmy a práva spotřebitelů na vnitřním trhu EU a ČR, přičemž zdůrazňuje preventivní stránku ochrany zájmů spotřebitelů: „Jen poučený spotřebitel se dokáže účinně hájit“. SČS působí v řadě oblastí – pokrývají odbornosti ve vztahu ke kvalitě a bezpečnosti výrobků včetně potravin, technické normalizaci a standardizaci, kvalitě a bezpečnosti služeb včetně služeb finančního trhu aj.

Pod Altánem 99/103; 100 00 Praha 10 – Strašnice; +420 261263574, spotrebitel@regio.cz; www.konzument.cz

Kabinet pro standardizaci, o.p.s. (KaStan) je nezávislou obecně prospěšnou společností založenou Sdružením českých spotřebitelů. Cílem je zvyšování bezpečnosti a kvality výrobků a služeb vytvářením a podporou funkce nástrojů zajišťujících účinné zapojení spotřebitelů do standardizačních procesů (technická normalizace, certifikace a posuzování shody, akreditace, dozor nad trhem), včetně uplatňování technických předpisů a norem.

Pod Altánem 99/103; 100 00 Praha 10 – Strašnice; +420 261263574, normy@regio.cz; www.top-normy.cz

Děkujeme poskytovatelům dotací a zadavatelům financovaných úkolů a projektů, které zapojení spotřebitelů do technické normalizace podpořily v roce 2014:

České technologické platformě pro potraviny, za podpořený projekt vydávání publikací o kvalitě potravin „Jak poznáme kvalitu?“;

Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR, za dotaci na projekt Služby pro zodpovědného spotřebitele a pro korektní trh – 2014 – část V. Zastupování zájmů spotřebitele na evropské popř. mezinárodní úrovni ve vazbě na národní působení;

Radě kvality ČR za podporu vybrané aktivity Odborné sekce Kvalita v ochraně spotřebitele – vyhodnocení značek pro potraviny a za podporu propagace značky kvality pro bezpečná dětská hřiště.

Švýcarské vládě – Fondu partnerství – za podporu Sub-projektu Zapojení spotřebitelů do technické normalizace – klíč ke kvalitě a bezpečnosti výrobků a služeb v důležitých oblastech zájmu spotřebitelů, zejména s ohledem na bezpečnost dětí a jiných více zranitelných skupin;

Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, za úkoly zařazené do Plánu standardizace - Programu rozvoje technické normalizace na rok 2014 – Koordinace zapojení českých spotřebitelů v ISO COPOLCO pro rok 2014 a Vytvoření příručky Správné praxe pro provoz dětských hřišť a sportovišť a za úkol zařazený do Strategické vize pro evropské normy na rok 2014 s názvem Zpracování publikace o významu technických norem pro spotřebitele (z něhož byla financována příprava a vydání této publikace).

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z. Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

Edice ‚top-normy‘

CO DÁME NORMÁM, DÁVÁME SPOTŘEBITELI (Technické normy a jejich význam pro spotřebitele), edice ‚top-normy‘, svazek 2, 1. vydání, příprava textu © Ing. Libor Dupal, vydalo © Sdružení českých spotřebitelů, z. ú. pro Kabinet pro standardizaci, o.p.s. v rámci plnění úkolu Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví zařazeného do Strategické vize pro evropské normy na rok 2014 č. 14/ SV 03, listopad 2014. Grafická úprava a sazba – Kateřina Tomášková – ktdesign. Vytiskla tiskárna Studio 66 & Partners s.r.o.

ISBN 978-80-87719-21-3 (Sdružení českých spotřebitelů, z. ú.)

